

Kommuner i Nord-Troms og Finnmark

Trondheim, 22.09.2017

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2017/8803

Saksbehandler:
Marit Johanne Birkeland

Videreføring av eksisterende snøskuterløyper - krav og veiledning til utredning og prosess

Motorferdselloven og forarbeidene til loven er klar på at kommunene i Finnmark og Nord-Troms skal følge de samme regler som kommunene i resten av landet når de vedtar snøskuterløyper. Dette gjelder både for nye løyper og eksisterende løyper som skal videreføres innenfor det nye regelverket.

Klima- og miljøministeren har redegjort for dette i brev av 23. januar 2017 til KS Finnmark. Klima- og miljøministeren påpeker samtidig i brevet at dersom eksisterende løyper er ukontroversielle, og natur- og friluftslivshensyn allerede er godt utredet og ivaretatt, har kommunene i stor grad gjort de forberedelser som kreves. Krav til prosess for å videreføre eksisterende løyper er også omtalt i brev av 14. september fra Klima- og miljøministeren til Kautokeino kommune.

Miljødirektoratet vil i dette brevet gi noen praktiske råd og anbefalinger om hvordan kommunene på egen hånd kan gå frem for å videreføre **eksisterende** snøskuterløyper innenfor rammen av nytt regelverk. Vi håper denne veiledningen vil være til hjelp for å klargjøre kravet til utredning og saksbehandling. Utredningskravet knyttet til eksisterende løyper vil i de fleste tilfeller være på et nivå som tilsier at kommunene selv bør kunne foreta de nødvendige vurderingene.

Noen overordnede anbefalinger for videreføring av eksisterende løyper:

- **Bruk erfaringsbasert kunnskap**
Kommunene har trolig god oversikt og kunnskap om eventuelle konflikter knyttet til eksisterende løyper. Den faktiske kunnskapen om hvordan løypene fungerer bør tillegges vekt. Dersom det er interessen motsetninger og konflikter knyttet til de hensyn regelverket skal ivareta, må dette omtales og vurderes nærmere i saksframlegget og forslaget som sendes på høring, blant annet; Hva består konfliktene i? Hva er omfanget? Kan enkle justeringer på løypene forebygge konflikter?
- **Involver Fylkesmannen før saken sendes på høring.**
Fylkesmannen har god kunnskap om de interesser og hensyn som regelverket skal ivareta, for eksempel naturmangfold, friluftsliv, reindrift og støy. Fylkesmannen i Troms og Fylkesmannen i Finnmark skal ikke kreve omfattende utredninger for løyper som ikke er i

konflikt med disse interessene. Fylkesmennene kan imidlertid kreve mer omfattende utredninger for løyper der det er konflikter, eller potensiale for konflikter, for eksempel med naturmangfold, reindriften eller støy opp mot bolig- og hytteområder. Kommunene bør bli enige med Fylkesmannen om hva utredningsbehovet består i, samt hvilket nivå utredningene/vurderingene bør ha. Tidlig avklaring av dette vil være ressursbesparende.

- **Vent med prosessen til kommunen har kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder**
Kartlegging av friluftslivsområder er en landsdekkende satsing som regjeringen startet opp i 2014, og målet er at alle kommuner skal ha kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder innen utgangen av 2018. Målet gjelder altså uavhengig av arbeidet med snøskuterløyper. Kartlegging og verdsetting vil gi et kunnskapsgrunnlag for friluftslivsinteressene som kommunen kan bruke i ulike prosesser og planer.

Dersom kommunen har kartlagt sine friluftslivsområder innen 2018 vil det fortsatt være god tid til å få fastsatt snøskuterløypene innen 2021. Miljødirektoratet anbefaler at kommunen avventer prosessene med å fastsette snøskuterløyper til kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder er gjennomført. Når kartleggingen er gjennomført vil kommunen ha det kunnskapsgrunnlaget som forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag stiller krav om når det gjelder friluftsliv - både for videreføring av eksisterende løyper og for fastsetting av nye løyper. Kommunene bør tar kontakt med fylkeskommunen for mer informasjon og veiledning til arbeidet med kartlegging og verdsetting. Vi gjør samtidig oppmerksom på at kommunene kan søke fylkeskommunen om tilskudd til gjennomføring av arbeidet.

Nye løyper bør ikke lokaliseres i områder som er kartlagt som svært viktig eller viktig for friluftslivet, jf. føringer gitt av departementet i merknadene til forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Når det gjelder eksisterende løyper må kommunen vurdere konsekvensene for friluftslivet dersom løypene ligger i områder som blir kartlagt som svært viktig eller viktig.

Miljødirektoratet vil presisere at vi med friluftsliv legger friluftslivsmeldingens forståelse av friluftsliv til grunn. St.melding 18 (2015 - 2016) om friluftsliv definerer friluftsliv som *"Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse."* Stortingsmeldingen presiserer at motorisert ferdsel ikke omfattes av friluftslivsbegrepet.

- **Vurder gamle og nye løyper samtidig - samlet belastning**
Dersom kommunen har planer om å etablere nye snøskuterløyper, anbefaler Miljødirektoratet at prosessen med videreføring av eksisterende løyper samkjøres med planarbeid for nye løyper. Dette er hensiktsmessig for å kunne vurdere samlet belastning for friluftsliv, naturmangfold og andre interesser motorferdselloven har som formål å ivareta. Videreføring av eksisterende løyper kan være uproblematisk, men dersom det kommer mange nye løyper i tillegg, kan den samlede belastningen gi negative konsekvenser for de hensyn regelverket skal ivareta. Det er enklere å se den samlede belastning når gamle og nye løyper behandles samtidig. Samlet belastning er en del av vurderingene kommunen må gjøre etter naturmangfoldloven §§ 8 - 12.

- **Høringen er den viktigste delen i prosessen for videreføring av eksisterende løyper**
Høringen er viktig for at ulike interessenter kan si sin mening gjennom høringsinnspill. Når forslag om videreføring av eksisterende løyper sendes på høring, vil dette kunne belyse eventuelle konflikter eller problemområder som kommunen selv ikke er kjent med. Dersom løypene har vært ukontroversielle er det nærliggende å tro at høringen vil gjenspeile dette. Vi viser til forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 4a, samt merknader til bestemmelsene, for nærmere informasjon om krav til høringsforslaget.

Nærmere om utredningskrav

De nye reglene for fastsetting av snøskuterløyper sier: *«Ved fastsetting av løypene skal kommunene ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Kommunen skal også ta hensyn til naturmangfold, bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø og sikkerheten for de som kjører og andre.»*, jf. forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 4a. fjerde ledd.

Videre heter det i femte ledd at *«Før kommunen sender forslaget på høring skal den utrede virkningene løypene har for friluftsliv og naturmangfold i influensområdet, samt kartlegge og verdsette friluftsområdene der løypene planlegges og vurdere betydningen av disse opp mot øvrige friluftslivsområder i kommunen.»*

I merknadene til bestemmelsene har departementet presisert at kartlegging og verdsetting skal skje med utgangspunkt i Miljødirektoratets håndbok M98-2013.

Med "utrede" menes at kommunen må gjøre skriftlige vurderinger av hvordan løypene vil påvirke friluftsliv, reindrift, naturmangfold med videre, med bakgrunn i den faktakunnskapen kommunen har. I mange tilfeller kan en utredning være en kort tekst som forklarer konsekvensene av løyfeforslaget. Det er viktig å finne riktig nivå på vurderingene. Jo mer konflikter rundt en løype, jo grundigere vurderinger må kommunen gjøre. Dette er en oppgave som kommunene selv bør kunne utføre, uten at det er nødvendig å innhente store og omfattende rapporter fra konsulentfirma - som samtidig vil fordyre prosessen. Kommunene har erfaringsbasert kunnskap om de eksisterende løypene som det er naturlig å bruke i denne sammenhengen.

Regelverket som de eksisterende løypene ble fastsatt etter bygger på en forutsetning om at løypene ikke skulle legges i sårbare naturvern-, friluftsliv- eller viltområder, jf. forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 4. Vi legger til grunn at det ble foretatt vurderinger opp mot de nevnte hensyn den gang de eksisterende løypene ble opprettet. Det kan likevel ha skjedd endringer i lovverk, eller i bruken av områdene, eller kommet ny kunnskap som gjør at hensyn til naturmangfold og friluftsliv må vurderes på nytt.

Når kommunen sender forslaget om videreføring av løyper på høring, må den lage en saksfremstilling som opplyser saken tilstrekkelig. Saksfremstillingen må tilpasses den konkrete situasjonen og behovet i den enkelte sak. Kommunen må legge ved vurderingene den har gjort av virkningene av løypene for friluftsliv med videre, og skrive på hvilken måte den tar hensyn til virkningene, jf. forskriften § 4a femte ledd. Kommunen må også skrive hvordan de vurderer de innkomne høringsuttalelsene.

Tema som må omtales i saksframlegg/høringen:

Friluftsliv:

Aktuelle spørsmål å få besvart:

- Berører løypene områder som kommunene selv har kartlagt som viktig eller svært viktig for friluftslivet?
- Hvis ja: har kommunen erfaringer som tilsier at løypene er i konflikt med friluftslivet?
- Hvis ja: kan det løses gjennom tiltak eller en omlegging av løypen?

Dersom det er kjente konflikter må kommunene vurdere om disse er forenlige med de hensyn som regelverket er ment å ivareta.

Viser for øvrig til omtale av friluftsliv over. Miljødirektoratet anbefaler at prosessene avventes til kommunene har kartlagt og verdsatt sine friluftsområder.

Reindrift:

Aktuelle spørsmål å få besvart:

- Er eksisterende løype i konflikt med reindriftingsinteressene?
- Har det ofte vært behov for å stenge løypene på forlangende fra reindriften?
- Hvis det er tilfelle: Er konflikten løsbart ved å gjennomføre tiltak - for eksempel stengning av løyper i korte perioder? Eller bør løypetraseene legges om?

Bruk erfaringsbasert kunnskap for å gjøre nødvendige vurderinger. Ta også kontakt med reinbeitedistriktet for vurderinger av hvordan de berørte opplever at eksisterende løypene fungerer.

Kommunen må vurdere om eventuelle konfliktene er forenlige med kravet i forskriften om at snøskuterløypene ikke skal være til skade og ulempe for reindriften.

Støy:

Aktuelle spørsmål å få besvart:

- Ligger løypen nært bolig og hytteområder?
- Er det viktige friluftslivsområder som berøres av støy?
- Kjenner kommunen til at det er klager på støy i området?
- Dersom det er konflikter; Hvor mange er berørt? Kan det gjøres tiltak? Kan/bør løypene legges om?

Bruk erfaringsbasert kunnskap for å gjøre de nødvendige vurderinger. Miljødirektoratet har utarbeidet en støyveileder som angir anbefalinger om hvordan støy bør håndteres i planleggingen av snøskuterløyper. Veilederen gir også praktiske råd om tiltak for å begrense rekkevidden av støy fra snøskutere. Vi gjør oppmerksom på at støyveilederen er under revisjon, og at ny revidert veileder vil foreligge i løpet av høsten. Når det gjelder eksisterende løyper bør støy vurderes med bakgrunn i erfaringene som løypene gjennom mange år har gitt, men veilederen kan samtidig gi råd og anbefalinger for avbøtende tiltak med videre.

Dersom det er kjente konflikter knyttet til støy - enten for friluftslivet, eller etablerte bolig- og hytteområder - må kommunene vurdere om disse er forenlige med de hensyn som regelverket er ment å ivareta.

Naturmangfold:

Aktuelle spørsmål å få besvart:

- Finnes det sårbart naturmangfold lokalisert i løypenes influensområde?
- Hvilke konsekvenser kan snøskuterløypene ha for naturmangfoldet?

Det var en forutsetning da de eksisterende løypene ble etablert at disse ikke ble lagt i områder med sårbart naturmangfold. Direktoratet legger derfor til grunn at dette er vurderinger som ble foretatt ved etablering av løypene. Samtidig fikk vi naturmangfoldloven i 2009 som stiller krav om vurderinger etter §§ 8 - 12. Det kan også ha kommet til ny kunnskap og registreringer, for eksempel om fjellrev, rovfugler eller andre sårbare arter.

Kommunen kan enkelt sjekke om det er registrert sårbare arter i Naturbase og Artskart i løypenes influensområde, samt sjekke med Fylkesmannen om løypen er i berøring med sensitive arter. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder om hensynet til naturmangfold. I denne vises det til arter som kan bli påvirket av snøskuterløypene, samt anbefalte avstandssoner. Kommunen bør ta kontakt med Fylkesmannen for å bli enig om hva utredningsbehovet består i.

Dersom det er kjente konflikter må kommunene vurdere om disse er forenlige med de hensyn som regelverket er ment å ivareta.

Sikkerhet for de som kjører og andre

Aktuelle spørsmål å få besvart:

- Ligger løypene i skredfarlige områder eller over islagte vann?
- Er det andre forhold som kan representere fare ved kjøring i løypene?
- Hvis ja: hvilken risiko vurderer kommunen at dette utgjør? Hvilke erfaringer har kommunen fra årene det har vært snøskutertrafikk i området?

Bruk erfaringsbasert kunnskap, men suppler med å sjekke tilgjengelig kartdatabaser, for eksempel fra NGI. Konferer gjerne skredeksperter dersom kommunen er i tvil.

Andre forhold

Kommunen må også kort omtale/synliggjøre hvordan andre hensyn er ivaretatt, for eksempel hensynet til bolig- og hytteområder, kulturminner- og kulturmiljø med videre.

Videreføring av isfiskeløyper

De samme råd og anbefalinger som er gitt over vil også gjelde for de kommuner som har isfiskeløyper som kommunen ønsker å videreføre etter nytt regelverk.

Isfiskeløyper har likevel hatt et avgrenset formål. Dersom kommunene ønsker å videreføre løypene som åpne løyper, og ikke avgrenset til formålet isfiske, må kommunene vurdere hvilke konsekvenser dette vil gi i forhold til de interessene regelverket er ment å ivareta.

Miljødirektoratet sender dette brevet til alle kommuner i Nord-Troms og Finnmark. Råd og anbefalinger gitt i brevet vil også legges ut på Miljøkommune.no som er vår kanal for veiledning av motorferdsel i utmark.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Terje Qvam
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.